

les diferents històries arran del festeg d'en Fabià Cots amb la Flora Mas. Per tal de mantenir l'efecte global, l'autor hauria hagut d'establir des d'un bon començament aquesta relació argumental (sense que això impliqués una construcció psicològica) o, més aviat, hauria hagut de mantenir la independència argumental (amb personatges recurrents més enllà del protagonista o sense) tal com fa, exemple perfecte d'aquest recurs, el Calvino de *Les cosmicòmiques*. De fet, aquest error és, amb algunes variants, repetició del de *Botxenski i companyia*, on es tractava de fer sortir el senyor Botxenski fos com fos, de vegades com a protagonista, de vegades com a personatge secundari i de vegades com a mera referència.

Els defectes que hem anat assenyalant (simbolismes estereotipats, mecanicitat d'alguns contes, falles en el plantejament estructural) entelen la reflexió valuosa, tant des del punt de vista temàtic com des del vessant estilístic i narratiu, que *Avaria* conté. Una reflexió que, partint de l'escenari quotidià, el desdibuixa i, més enllà de les referencialitats de què parlàvem al començament, el converteix en espai de significació. Significació que, amb tot, hauria de fer-se més coherent i rica per tal d'evitar, a més a més del que hem dit, la sensació de repetitivitat que de vegades produeixen els recurssos (sobretot els humorístics) que posa en joc.

VÍCTOR MARTÍNEZ GIL

AVEL-LÍ ARTÍS-GENER, (TÍSNER): *Viure i veure*, 1 i 2. Barcelona, Editorial Pòrtic, 1989 i 1990. («Vides i memòries», núms. 1 i 3.) 480 ps. i 494 ps.

Causa satisfacció als afeccionats al gènere memorialístic que un dels llibres de més èxit de la temporada passada hagi estat precisament un llibre de memòries, fins al punt que així que va aparèixer el primer volum el públic ja en reclamava el segon, i quan va aparèixer el segon ja se'n demanava el tercer i fins i tot el quart. L'interès que en Tísner ha sabut acaparar és molt notable. Extraordinari. Això fa preveure que aquest jove i experimentat autor de 78 anys serà recordat a les futures històries de la literatura més com a memorialista que no pas com a novel·lista o contista. És el destí d'alguns escriptors.

Els dos volums que fins ara hem pogut llegir de *Viure i veure* són el pagament d'un deute —moral i vital— que des de fa molt de temps tenia en Tísner amb la nostra guerra. El llibre de 1945 *556 Brigada Mixta* ja responia a aquesta mateixa voluntat de narrar les seves experiències bèl·liques i, per extensió, de la resta de combatents de la República; de fet, els esdeveniments que s'hi narren en forma mig de novel·la, mig de reportatge periodístic, són bàsicament els mateixos que se'ns expliquen en primera persona i amb més profusió de noms i de detalls a *Viure*

i *veure*. Ara, des de la maduresa, en Tísner liquida el deute contret i ens ofereix una visió personal i punyent de la guerra. En aquests dos volums hem pogut comprovar la capacitat narrativa i d'evocació d'en Tísner, magnífic i visceral contador d'històries que ha sabut enfrontar-se al gènere memorialístic amb una gran valentia, amb una empena tan gran que acaba per fer cruixir els motllos del gènere, desbordats per l'ús intensiu de tècniques novel·lesques.

Tísner no ha volgut conformar-se a la linealitat cronològica pròpia de les memòries i ha organitzat l'entramat del llibre de manera que la guerra forma la bastida bàsica, però amb afegits de records cronològicament distants (tant de la infantesa, com de l'exili, com d'aquests darrers anys) que hi interfereixen. La intenció és crear una mena d'illusió de lliure associació d'idees: el sistema que sol allargar les converses i que es pot exemplificar amb la coneguda dita de la cirera que en fa seguir d'altres. D'aquesta manera s'aconsegueix matar dos pardals d'un tret: per un costat s'evita que el llibre esdevingui una estricta rememoració de la guerra —uns records de vell combatent— i que s'apropi a l'autobiografia, ja que el llibre conté, en-

cara que desordenada, la història de la formació i el desenvolupament d'una personalitat al llarg del temps. I, per altra part, es produeix un acostament amical al lector, una aparença de conversa espontània. El resultat final és indubtablement ric (carregat de literatura), encara que en algun moment el procediment grinyoli. D'aquesta manera, a mesura que s'avança en la lectura, no només ens informem detalladament dels dos anys i mig de guerra, sinó que també podem reconstruir a grans trets la resta de la història personal de l'autor. Però com que el deute d'en Tísner amb la guerra era massa important, el recurs no ha pogut ser explotat fins a les últimes conseqüències. És lògic, doncs, que s'esperï un tercer i fins i tot un quart volum que continuïn, allà on s'ha interromput, el fil principal de la memòria. En aquest o aquests nous volums caldrà adaptar el procediment de manera que no es repeteixi informació que ja ha estat exposada: així, quan, per exemple, en Tísner rememori les seves experiències de l'exili mexicà haurà d'anar amb compte a no repetir fets que ja ens ha avançat en els dos volums que fins ara han aparegut i haurà de vèncer la temptació que la «lliure» associació d'idees el porti a recordar fets bèl·lics ja coneguts pels seus lectors. No ha de ser un equilibri gaire difícil per a una persona amb tantes coses vistes i viscudes.

El mètode que en Tísner ha volgut seguir i que li ha permès convertir uns records de guerra en una quasi autobiografia és exposat en el primer capítol del llibre. Aquest capítol ens pot servir d'exemple de com en Tísner no es conforma amb els motllos clàssics i quan els ha de menester els literaturitza a la seva manera, una mica barroca. Efectivament, el primer ca-

pítol del llibre té la mateixa funció justificativa que la immensa majoria de pròlegs de llibres de memòries (tots els memorialistes senten la necessitat de justificar el que, ben mirat, no deixa de ser un excés de vanitat), la tècnica utilitzada, però, n'és molt distant. L'explicació de per què i com teixirà els seus records de guerra està minuciosament construïda sobre una anècdota mexicana hàbilment —i potser massa radicalment— transcendentalitzada. El resultat és que el capítol justificatiu d'aquestes memòries de guerra s'inicia amb la narració d'un viatge en cotxe sota l'ardent sol tropical de Mèxic i amb la visió d'una vella del país que feia anar un teler manual. Naturalment, el propòsit d'en Tísner no és fer marrada, sinó embolicar singularment l'objecte amb què ens obssequia. Un dels plaers dels regals consisteix a desfer els llaços i el paper estampat.

Si en la construcció de les seves memòries en Tísner té una certa tendència al barroquisme —tal i com he volgut insinuar—, també es nota la mateixa tirada en la utilització del llenguatge. L'autor de *Viure i veure* parteix d'una escola de prosa catalana que és potser de les més excel·lents i de més noble nissaga: la prosa periodística dels anys 20 i 30, amanida, en el seu cas, per una llarga dedicació als jocs de llenguatge i a l'humorisme; això fa que a la claredat i a la sintaxi genuïna s'hi afegeixi un evident gust per la pirotècnia verbal. El resultat és una prosa efectiva, de bon llegir, amb un petit excés d'arcaïsmes que no són capaços de llevar-li la vivacitat. No hi ha dubte, doncs, que, de la darrera collita de llibres de memòries catalans, *Viure i veure* n'és un dels més destacats.

LLUÍS SERRASOLSAS

VIDAL VIDAL: *Geografia impúdica*. Editorial Empúries, Barcelona, 1990. («Tros de paper», núm. 32.)

Els anys vuitanta també han estat, per a Lleida i les comarques de Ponent, una època de revescolament literari important, de manera que la nòmina actual dels escriptors ponentins no desdiu gens, ni quantitativament ni

qualitativa, del paisatge literari general del país. Dit d'una altra manera, no cal acudir a autors consagrats de la talla, posem per cas, de Manuel de Pedrolo, Josep Vallverdú o Guillem Vidalot, per topar amb altres escriptors